

PUHEENJOHTAJA ANNA LINNAN PUHE HUIPPUA KUVIKSESSA –SEMINAARISSA

1.10.2016

Arvoisa presidentti, hyvät seminaarin puhujat ja panelistit, kunnioitetut kuvataideopettajat, hyvät naiset ja herrat!

Lämpimästi tervetuloa Kuvataideopettajat ry:n 110-vuotis juhlaseminaariin.

Olemme Suomen vanhin pedagoginen aineopettajajärjestö ja jo sadankymmenen vuoden ajan yhdistyksemme on tehnyt arvokasta työtä taidekasvatuksen puolesta. Se on todellakin juhlimisen arvoinen asia. Yhdistyksemme historiaan, kuvisopettajuuteen ja itse kuvataiteeseen liittyy paljon hyvää ja kaunista, huippuhetkiä ja huippuja saavutuksia. Siksi en tahdo tänään juhlapäivänä puhua epäkohdista tai uhkakuvista, vaan haluan hehkuttaa sitä kaikkea, mikä on HUIPPUA KUVIKSESSA!

Yhdistyksemme historia alkoi kesällä 1906 kun Suomen suuriruhtinaskunnassa pidettiin yleinen opettajien kokous. Sen yhteydessä myös piirustuksen opettajilla oli oma jaosto. Piirustus oli otettu opetusohjelmaan suomalaisissa kouluissa vasta 1800 -luvun loppupuolella, ja aineen asema oppiaineena oli huono: opetusvälineet ja -tilat olivat kehnot, eikä aineen opettajilla ollut tehtävän edellyttämää koulutusta. Piirustusopetuksen jaoston puheenjohtaja Anna Sahlstén ehdotti, että perustettaisiin yhdistys kehittämään piirustuksen opetusta ja vahvistamaan sen asemaa Suomen kouluissa. Yhdistyksen säännöt hyväksyttiin Suomen senaatissa 22.8.1906. Olemme paljon velkaa yhdistyksemme kantaville perustajajäsenille, joita olivat mm. Anna Sahlstén, Toivo Salervo, Hilja Tolvanen, Lilli Törnudd, Bruno Hahl ja Hanna Cederholm.

Heidän aktiivisen toimintansa ansiosta saatiin lyhyessä ajassa paljon parannusta aikaiseksi. Oppiaineelle saatiin lisää tunteja sekä perustettiin valtion komitea tekemään ehdotuksia piirustuksen opetuksen järjestämiseen liittyvistä kysymyksistä. Tässä komiteassa oli muuten mukana myös Armas Lindgren, joka on ollut suunnittelemassa tätä upeaa juhlapaikkaamme Kansallismuseota. 1909 valmistui komitean mietintö, joka sisälsi esityksiä oppiaineen asemasta ja tuntimäärästä, opetuksen tarkastuksesta sekä antoi suuntaviivat opetuksen kululle ja opettajakoulutuksen järjestämiselle.

Yhdistyksen perustamisvaiheessa luotiin suuntaviivat myös sille, mitä kuvataiteen tunneilla pitäisi opettaa ja mitkä ovat opetuksen tavoitteet. Lukiessani vanhoja Styluksia hämmästyin, miten moderneja ajatuksia kasvatuksesta jo 110 sitten kirjoitettiin. Uudessa, tänä syksynä voimaan tullessa opetussuunnitelmassa on kirjattu seuraavia ajatuksia: *”Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin”. Kuvataiteen opetuksen tavoite on kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä sekä tukea nuoria ”Ihmisenä ja kansalaisena kasvamisessa”.*

Nämä ylevät ajatukset voidaan löytää yhdistyksemme uranuurtajien teksteistä. Toivo Salervo esimerkiksi kirjoittaa 1929: *”Yleissivistyksellisen opetuksen tulee olla opetusta kaikille. Piirustuksen opetussuunnitelma on rakennettava sellaiselle pohjalle, joka tarjoaa hedelmällisen kehityksen mahdollisuudet kaikille, joka auraa tien koko silminhavaittavan todellisuuden ja sen lakien sekä jokapäiväisessä elämässä esiintyvien piirustuksien ymmärtämiselle, antaa käytännöllistä kuvaamisen taitoa ja avaa silmän mahdollisimman herkäksi kauniille ja taiteelle.”*

Ja eikö Hilja Tolvasen 1907 kirjoittamassa tekstissä on selvä yhteys uuden opsin ajatukseen oppilaiden omien mielenkiinnonkohteiden ja omien kuvamaailmojen hyödyntämisestä. Hän kirjoittaa näin: *”Opetuksen*

menestystä ei ole arvosteltava sen mukaan, montako kaunista virheetöntä piirustuspaperia on näytettävissä, vaan sen mukaan, minkä sisällisen voiton oppilas on siitä saanut. Pois vanhat, ikävyyttävät, oppilaan intressiä kuolettavat metodit, uusia uria, uusia yrityksiä piirustuksenopetuksen alalle! Kaikki kansan kerrokset ovat tehtävä taiteesta osallisiksi.” Anna Sahlstén, yhdistyksemme ensimmäinen puheenjohtaja ja kantaäiti, kirjoittaa: ”Piirustusopetuksen tulee siis koettaa kaikin tavoin kehittää oppilaista hereillä olevia ihmisiä, ihmisiä, jotka silmät auki vaeltavat elämänsä kautta, jotka nauttivat luonnon ihanuudesta ja ymmärtävät sitä kieltä, mitä taide puhuu” Hereillä oleva ihminen, eikö se voisi olla samaa kuin aktiivinen ja ympäröivää todellisuutta tarkkaileva ihminen?

Yhdistyksemme on ajanut tarmokkaasti pätevien opettajien kouluttamisen järjestämistä. Ensimmäinen piirustusopettajia valmistava kurssi perustettiin Taideteollisuuskeskuskouluun 1915, kuvataideopettajien koulutus juhli 100 vuotista taivaltaan viime vuonna. Kuvataideopettajayhdistys on ollut mukana ajamassa kuvataideopettajien koulutuksen kehittämistä ja työn tuloksena pätevyysvaatimukset, palkkaus ja opettajan asema sekä koulutus on kehittynyt niin, että nykyiset kuvataideopettajat ovat kelpoisuudeltaan taiteen maistereita. Nyt meillä on kaksi tasokasta kuvataideopettajia kouluttavaa opinahjoa, Aalto yliopisto ja Lapin yliopisto. Nämä huippuyksiköt valmistavat taitavia ja innostuneita taidekasvattajia niin peruskouluihin, lukioihin, ammatilliseen koulutukseen kuin aikuiskoulutukseen ja kuvataidekouluihin. Näiden koulutettujen taiteen maistereiden käsissä on koko Suomen kansan taidekasvatus.

Yhdistyksemme on ollut myös ajamassa kuvataidekoulujen syntymistä Suomeen. Ensimmäiset kuvataidekoulut perustettiin 1978 ja 1982 perustettiin kuvataidekoulujen liitto. Suomessa on laaja ja tasokas kuvataidekoulujen verkko jotka tarjoavat taiteen perusopetusta. Niiden tärkeä tehtävä on lasten ja nuorten visuaalisen kulttuuriharrastetoiminnan edistäminen, kehittäminen ja ylläpitäminen.

Kun katson ympärilläni, näen joukon huippupersoonia. Onnittelen teitä! Teillä on maailman huipuin ammatti. Me kuvisopettajat innostamme, rohkaisemme, kannustamme, ohjaamme ja vaikka tätä sanaa ei uudessa opetussuunnitelmassa juuri mainita, opetamme. Opetamme lapsille, nuorille ja aikuisille monia tärkeitä visuaaliseen kulttuuriin kuuluvia taitoja, tietoja, jaamme elämyksiä, annamme väylän toteuttaa itseään, etsiä omaa identiteettiä ja välineitä tutkia ympäröivää maailmaa.

Kuvisopettajuus on kutsumus. Kuvisopettajat tuovat taiteen kaikkien suomalaisten ulottuville, mikäli heille se mahdollisuus suodaan. Kuvisope opettaa oman henkilökohtaisen persoonansa ja taidesuhteensa kautta, sydämellä, tiedolla, taidolla ja intohimolla. Taide ja visuaalinen kulttuuri muuttuvat, opetus sen mukana. Kuvisope seuraa aikaa, hän on kiinnostunut ympäröivästä maailmasta ja utelias uusille ilmiöille, kuvisope on vierivä kivi joka ei sammaloidu eikä taide pysähdy paikalleen. On huippua, että taidekasvatuksen sisällöt ja menetelmät seuraavat aikaansa ja kehittyvät.

Kuvataideopettajien yhteistyö on tärkeää, yhdistys sen näkyvä ja aikaansaava muoto. Yhteistyö, keskustelu, kokemusten ja ideoiden vaihto ja oppiaineen kehittäminen ovat olennainen osa ammattitaidon ylläpitämistä ja sen mahdollistaminen kuvataideopettajayhdistyksen keskeinen tehtävä. Uudet digitaalisen ajan yhteydenpitokeinot ovat tuoneet mahtavan väylän jakaa kokemuksia ja tietoa sekä luoda kontakteja. Netin kautta voimme jakaa niin linkkejä kuin vinkkejäkin, purkaa sydäntämme ja tukea toisiamme. Erityisen tärkeänä pidän kuitenkin koulutuksia ja tapahtumia, kuten syys- ja kevätpäiviä, joissa kuvataideopettajat voivat ihan konkreettisesti tavata toisiaan kasvotusten, jutella ja virkistyä yhdessä.

Kuvataideopettajayhdistyksen toiminta on perustunut vapaaehtoiselle talkootyölle, aktiivisten ja oppiainettaan tärkeänä pitävien kuvataideopettajien panokselle. Eri vuosina toimineet hallitukset ovat

organisoinut koulutuksia, tehneet kannanottoja ja kirjoittaneet lausuntoja, osallistuneet tapahtumiin ja tuoneet taidekasvatuksen näkökulmaa ja kuvataideopettajien äänen kuuluviin. Järjestäytyneenä toimintana kuvataideopettajat ry. ajaa voimakkaasti kuvataidekasvatuksen asiaa Suomen koulutuskentällä. Talkoovoimin on julkaistu myöskin ensi vuonna 110 vuotta täyttävää Stylus-lehteämme, jonka välityksellä on jaettu informaatiota, kokemuksia, tietoa koulutuspolitiikasta sekä käyty aktiivista taidekasvatuskeskustelua ja kehitetty opetusta. Stylus-lehtien sivuilta löytyy tärkeää tietoa suomalaisen taidekasvatuksen historiasta.

Entäpä sitten taidekasvatuksen tulevaisuus? Visuaalisen kulttuurin ja kuvan merkitys on koko ajan vain kasvanut vuosien saatossa, ja kaikesta päätellen sen merkitys sekä ilmenemismuodot vain lisääntyvät tulevina vuosina. Yhteiskunta tarvitsee meitä kuvan ammattilaisia antamaan välineitä hyödyntämään ja tuottamaan visuaalista kulttuuria. Uudet opetussuunnitelmat ovat juuri tulleet voimaan niin peruskouluissa kuin lukioissakin. Monet opetussuunnitelmaan uusina tuodut asiat, kuten monilukutaito, kuvallukutaidon ja medialukutaidon kehittäminen ovat jo kauan olleet kuviksen keskeisiä sisältöjä. Myöskään Ilmiöpohjaisuus opetuksessa ja monialaiset oppimiskokonaisuudet eivät tule täysin uusina asioina kuvikseen, ja kuviksen rooli tulee varmasti olemaan merkittävä eri ilmiöiden käsittelyssä. Olennaista on, että kuvataide ei ole elämälle vierasta korkeakulttuuria vaan läsnä kaikkialla arjessa. Uuden opetussuunnitelman tavoitteiden *"Ihmisen ja kansalaisena kasvamisen"* sekä *"laaja-alaisen osaamisen"* näkökulmasta ja kuvataide on kaikkien nuorten kasvulle keskinen oppiaine koulussa ja tavoitteiden mukaisesti se lisää nuorten hyvinvointia ja viihtymistä.

Lukioiden kehittämistyössä ajankohtaisena käy keskustelut ylioppilastutkintouudistuksesta. Keskusteluissa on esiin noussut myös ajatus siitä, voisiko kuvataide olla yksi tutkintoaine? Ja jos olisi, millainen sen muoto voisi olla? Voisiko se lisätä aineen arvostusta ja saada muutkin näkemään sen, minkä me jo tiedämme, sen että kuvataiteella on välineitä käsitellä ja tuottaa tietoa monin eri tavoin uuden opsin hengen mukaisesti. Meillä jo käytössä olevat kuvataiteen lukiodiplomit ovat siitä oiva esimerkki. Niissä nuoret pääsevät tuottamaan uutta kuvataiteen keinoin, kuten esimerkiksi visuaalisesti videon muodossa. Tästä esimerkkinä haluan näyttää Helsingin kuvataidelukion oppilaan Havu Laakson mediadiplomin videopätkän.

<https://vimeo.com/154842287>

Yhdistyksemme ja suomalaisen taidekasvatuksen historia on siis pitkä ja vaiheikas. On huippua, että olette täällä juhlistamassa sitä näin sankoin joukoin, sillä yhdistys olette te. Yhdistys ja sen toiminta on sellaista, millaiseksi sen jäsenet haluavat sen tehdä. Piirustusopettajayhdistys, kuvaamataidonopettajain liitto, kuvataideopettajat ry., yhdistyksemme nimi on vaihtunut opetussuunnitelmien ja oppiaineen nimen muutosten yhteydessä. Jokainen muutos kertoo jotain ajan hengestä, taidekäsityksestä ja ennen kaikkea siitä, mikä on käsitys oppiaineemme tehtävästä kyseisenä aikana. Yhdistyksen rooli ei kuitenkaan ole juuri aikojen saatossa muuttunut.

110 vuotta täyttävän yhdistyksemme tavoite oli perustamisvaiheessa piirustusopetuksen edistäminen ja kehittäminen, oppiaineen aseman vahvistaminen Suomen kouluissa ja asianmukaisen koulutuksen järjestäminen ainetta opettaville opettajille. Ne tavoitteet sopivat tähänkin päivään. Ja näitä tavoitteita aiomme myös tulevaisuudessa vaalia.

Kiitän teitä kaikkia kuvataideopettajia arvokkaasta työstä ja panoksesta suomalaisen taidekasvatuksen hyväksi. Kiitos kaikille yhdistyksessä vaikuttaneille entisille ja nykyisille jäsenille, jotka olette mahdollistaneet nämä ansiokkaat 110 vuotta. Onnea Kuvataideopettajat ry.